

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ ЛЬОТНИЙ КОЛЕДЖ**

Циклова комісія економіки та управління

**МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ**

**із навчальної дисципліни «Економіка» вибірових компонент
освітньо-професійної програми
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Аеронавігація

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 23.09.21 № 8

СХВАЛЕНО

Методичною радою Кременчуцького
льотного коледжу Харківського
національного університету
внутрішніх справ
Протокол від 22.09.21 № 2

ПОГОДЖЕНО

Секцією науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 22.09.21 № 8

Розглянуто на засіданні циклової комісії економіки та управління,
протокол від 31.08.2021 № 1

Розробники: викладач циклової комісії економіки та управління, к.п.н.,
спеціаліст вищої категорії, викладач – методист, Носач І.В.

Рецензенти:

1. Доктор економічних наук, професор кафедри бізнес адміністрування, маркетингу і туризму Кременчуцького національного університету ім. М. Остроградського – Дружиніна В.В.
2. Кандидат економічних наук, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, викладач циклової комісії економіки та управління КЛК ХНУВС – Пушкар О.І.

1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин відведених на вивчення навчальної дисципліни						Вид контролю
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр №5							
Тема 1 Підприємство як суб'єкт господарювання в ринковій економіці	4	2	-	-	-	2	-
Тема 2 Персонал і трудовий потенціал підприємства	2	-	-	-	-	2	-
Тема 3 Капітал, виробничі фонди та нематеріальні ресурси	4	2	-	-	-	2	-
Тема 4 Інвестиції та оборотні кошти	2	-	-	-	-	2	-
Тема 5 Організація, виробництво та інфраструктура виробництва	2	-	-	-	-	2	-
Тема 6 Виробництво, якість і конкурентоспроможність	2	2	-	-	-	-	-
Тема 7 Продуктивність, мотивація та оплата праці	4	2	-	-	-	2	-
Тема 8 Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності	4	-	-	2	-	2	К/р на 30 хв.
Всього за семестр № 5:	24	8	-	2		14	залік

2. Методичні вказівки до практичних занять

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема № 8. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності

Навчальна мета заняття: розрахунок основних показників діяльності підприємства

Кількість годин - 2 (денна форма).

Місце проведення: аудиторія коледжу.

Навчальні питання за темою 8:

1. Баланс підприємства, його структура.
 2. Формування фінансових результатів діяльності підприємства.
 3. Поняття, види і розподіл прибутку підприємства.
- Література, методичне та матеріально-технічне забезпечення занять: 2, 4, 5, 16, 21.

План проведення заняття:

I. Порядок проведення вступу до заняття.

Організаційний етап:

- привітання;
- перевірка присутніх;
- перевірка готовності здобувачів вищої освіти до заняття.

Актуалізація опорних знань, перевірка домашнього завдання.

Мотивація навчальної діяльності.

II. Порядок проведення основної частини заняття.

1. Проведення попереднього контролю теоретичних знань здобувачів вищої освіти (фронтальне опитування).

2. Формування теоретичних умінь і навичок здобувачів вищої освіти (розв'язання завдань).

Питання цільових виступів здобувачів вищої освіти

1. Як визначається дохід підприємства від операційної діяльності?
2. В який спосіб формуються доходи від фінансово-інвестиційної діяльності підприємства?
3. За якої умови доходи належать до інших фінансових доходів?
4. Основні підходи до визначення отриманого підприємством прибутку.
5. Визначення показників рентабельності.
6. На основі яких джерел інформації можна зробити висновки про фінансово-економічний стан підприємства?
7. Що характеризує обсяг власних обігових коштів?

Практичні завдання:

Задача 1. Підприємство «Вектор» є співзасновником спільного підприємства «Олімп» І асоціації «Україна». Частка внесків «Вектора» у статутні капітали цих підприємств становить відповідно 41 та 29%. За показниками року «Олімп» отримав прибутків у розмірі 140 тис.грн, «Україна» зазнала збитків на суму 68 тис.грн. Визначити доходи і втрати підприємства від фінансово-інвестиційної діяльності за методом участі в капіталі.

Задача 2. За результатами діяльності ВАТ «Світанок» прибуток за звітний рік становив 8.2 тис.гр.од. Рішенням зборів акціонерів ухвалено виплачувати такі дивіденди: 2 гр.од. на одну просту акцію, 19 гр.од. на одну привілейовану акцію, яких випущено і перебуває в обігу 180 шт. Протягом звітного року ВАТ здійснило певні операції з власними акціями (див.табл.).

Дата	Зміст господарської операції	Кількість випущених звичайних акцій	Кількість викуплених ВАТ акцій власної емісії	Кількість акцій в обігу після здійснення операції
01.01	Кількість акцій на початок звітного періоду	500	—	500
31.06	Випущені та розміщені за грошові кошти нові акції	400	—	1000
01.11	Викуплені власні акції за грошові кошти	—	150	750
31.12	Кількість акцій на кінець звітного періоду	750	—	750

Обчислити показник чистого прибутку на одну просту акцію.

Задача 3. За звітний період ВАТ отримало 67 тис.гр.од. чистого прибутку. Підприємство вже має в обігу 35 тис. простих акцій. Крім того, очікується ще 15 тис. потенційних простих акцій. Обчислити скорегований чистий прибуток на просту акцію.

Формули до задач:

Прибуток від реалізації продукції підприємства

$$P_{\text{реал}} = Q_m - C_m,$$

де

Q_m – обсяг товарної продукції підприємства;

C_m – собівартість товарної продукції.

Балансовий прибуток підприємства

$$P_b = P_{\text{реал}} \pm b + P_{\text{інш}},$$

де

b – прибуток (збитки) від позареалізаційної діяльності підприємства;

$P_{\text{інш}}$ – прибуток від іншої діяльності підприємства (наприклад, підсобного господарства підприємства, що розподіляється в особливому порядку).

Чистий прибуток підприємства

$$P_{\text{ч}} = P_b - P_{\text{л}},$$

де

P_b – балансовий прибуток підприємства;

$P_{\text{л}}$ – першочергові платежі (податок на прибуток, процент за користування кредитом, рентні платежі тощо).

Рентабельність окремих видів продукції

$$P_i = \frac{C_i - C_i}{C_i} 100\%,$$

де C_i , C_i - відповідно, ціна і собівартість і-го продукту, грн.

Рентабельність продукції

$$P_n = \frac{P}{C_n} 100,$$

де

P – прибуток у розрахунку на один виріб;

C_{Π} – повна собівартість виробу.

Загальна рентабельність виробництва

$$P_{\text{заг}} = \frac{\Pi_{\text{б}}}{S_{\text{ср}} + S_{\text{н.о.з}}} 100,$$

де

$\Pi_{\text{б}}$ – балансовий прибуток підприємства;

$S_{\text{ср}}$ – середньорічна вартість основних виробничих фондів підприємства;

$S_{\text{н.о.з}}$ – середньорічний залишок нормованих оборотних засобів підприємства.

Розрахункова рентабельність підприємства

$$P_{\text{розн}} = \frac{\Pi_{\text{ч}}}{S_{\text{ср}} + S_{\text{н.о.з}} - S_{\text{пільг}}} 100,$$

Доходи підприємства від участі в капіталі

$$D_{\text{уч.к}} = \alpha \Pi,$$

де

α – частка інвестицій підприємства-інвестора у статутний капітал асоційованого (дочірнього, спільного) підприємства (у вигляді десяткового дробу);

Π – прибуток.

Втрати підприємства від фінансово-інвестиційної діяльності

$$B_{\text{уч.к}} = \alpha Z,$$

де Z – збитки.

III. Порядок проведення заключної частини заняття:

- підведення підсумків заняття;
- оцінювання здобувачів вищої освіти;
- оголошення домашнього завдання.

3. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Азарова А.О., Нікіфорова Л.О. Економіка підприємства. Практикум: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. В. : ВНТУ, 2016. – 216 с.
2. Бойчик І. М. Економіка підприємства. Підручник. – К.: Кондор, 2016. – 378 с.
3. Гринчуцький В.І., Карапетян Е.Т., Погріщук Б.В. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2020. – 304 с.
4. Іванілов О.С. Економіка підприємства. Підручник. – К. : ЦНЛ, 2019. – 728 с.
5. Яркіна Н.М. Економіка підприємства. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2020. – 596 с.

Допоміжна література:

6. Конституція України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
7. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
8. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/>
9. Афанасьєв М.В. Економіка підприємства. Підручник К. : Ліра-К, 2013. – 664 с.
10. Бочко О. Ю. Основи планування діяльності підприємств невиробничої сфери. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2014. – 218 с.
11. Васильців Т.Г. Економіка малого підприємства. Навчальний посібник. – К. : Знання, 2013. – 446 с.
12. Гиль О.О. Економіка та організація діяльності об'єднань підприємств. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 248 с.
13. Заблоцький Б.Ф. Економіка і організація інноваційної діяльності. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 428 с.
14. Ковтун О.І. Стратегія підприємства: практикум. – К. : Ліра-К, 2014. – 308 с.
15. Круш П.В. Економіка (розрахунки фінансово-інвестиційних операцій в EXCEL). Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2014. – 256 с.
17. Лазебний В.С. Основи інтелектуальної власності. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2014. – 160 с.
18. Мороз В.С. Організація виробництва. Навчальний посібник. – К. : Ліра-К, 2015. – 256 с.
19. Петухова О.М. Інвестування. Навчальний посібник. – К. : ЦНЛ, 2014. – 336 с.
20. Шарко М.В., Мешкова-Кравченко Н.В., Радкевич О.М. Економіка підприємства. Навчальний посібник. – Х. : Олді-плюс, 2014. – 436 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

21. Офіційний портал Верховної Ради України: Законодавство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua>
22. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua
23. Всесвітній економічний форум (ВЕФ) - World Economic Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org>